

שקלא וטריא

סכום על דף היומי

לעלוי נשמת
דינה ליבא בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין
אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן
(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר
{משלי ח} אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא)

הידושים עז

אשה עצמה נפסלת לכהונה – מקור

להלן יבואר המקור שאלמנה הנשאת לכ"ג היא עצמה נפסלת בביאה לאכילת תרומה ולהינשא לכהן הדיוט.

תנו רבנן לא יחלל זרעו. אין לי אלא זרעו. היא עצמה מנין?

אמרת קל וחומר: מה זרעו שלא עבר עבירה מתחלל, היא שעברה עבירה אינו דין שמתחלל?

(דחיה) הוא כהן עצמו יוכיח: שעבר עבירה ואין מתחלל!?

מה להוא - שכן אין מתחלל בכל מקום אפילו שבא על השפחה או זונה, תאמר בהיא שמתחלל בכ"מ שאם בא עליה כותי, חלל, נתיין, ממזר פסולה (לבת כהן כי תהיה לאיש זר)?!

ואם נפטר לומר - איכא למיפריך מה לזרעו שכן יצירתו בעבירה לכן בא הפסוק:

אמר קרא לא יחלל זרעו לא יחולל זה שהיה כשר ונתחלל ר"ל עיקר החילול האמור

כאן היא על עצמה שע"י הביאה מתחלל אך זרעו מחולל מעיקרו.

תנו רבנן איזו היא חללה: כל שנולדה מן הפסולים.

מאי פסולים?

אילימא פסולים לו - הרי מחזיר גרושתו דפסולה לו ובניה כשרים דכתי' תועבה

היא, היא תועבה ואין בניה תועבים דהיינו שבתו כשרה לכהונה!?

(תירוץ) הכי קאמר איזו היא חללה כל שנולדה מן פסול כהונה.

נולדה אין, לא נולדה, לא!? הרי אלמנה וגרושה זונה דלא נולדה וקא הויא חללה.

(מסקנא) אמר רבה ה"ק איזו חללה מוזכרת, דהיינו שעיקרה מדברי תורה ואין צריכין לפרש מדברי סופרים, שלא היה לה שעת הכושר כלל: כל שנולדה מן

פסול כהונה כלומר פשט הפסוק מתייחס על זרעו שנולד בפסול ולא על האשה, שלומדים שנפסלת מדרשה.

איסור חל על האיסור – גופות מחולקים / איסור מוסיף

ת"ר-

1) אלמנה אלמנה אלמנה, בא על אלמנה שיש לה שלושה שמות אלמנה, אינו חייב אלא אחת.

2) גרושה גרושה גרושה אינו חייב אלא אחת.

3) אלמנה וגרושה וחללה זונה בזמן שהם כסדר חייב על כל אחת ואחת. זינתה ונתחללה ונתגרשה ונתארמלה אינו חייב אלא אחת.

[עד כאן דף ע עמוד ב]

הגמרא מנסה להבין על איזה מקרה דיברה הברייתא לגבי אלמנה, האם באשה אחת או בכמה נשים, וכן בכמה ביאות והתראות. כדלהלן:

האי אלמנה היכי דמי? אילימא-

שבא על אלמנת ראובן ועל אלמנת שמעון ועל אלמנת לוי,

(קושיה) אמאי אינו חייב אלא אחת? הרי גופין מוחלקים ר"פ הרי שמות מוחלקים?

(מסקנה) אלא שבא על אלמנה אחת שלש ביאות. היכי דמי?

אי דלא אתרו ביה - פשיטא דאינו חייב אלא אחת.

אלא דאתרו ביה אכל חדא וחדא -

(קושיה) אמאי אינו חייב אלא אחת? והתנן:

דיר שהיה שותה יין כל היום כולו אינו חייב אלא אחת.

אמרו לו 'אל תשתה' 'אל תשתה' והוא שותה חייב על כל אחת ואחת.

(מסקנה) שבא על אלמנת ראובן שהיתה אלמנת שמעון שהיתה אלמנת לוי -

מהו דתימא הרי שמות מוחלקים, קמ"ל גופים מוחלקים בעינן וליכא.

עתה דנה הגמרא בסיפא של הברייתא, מדוע צריך להיות בסדר הנ"ל כדלהלן:

אלמנה וגרושה וחללה זונה האי תנא מאי קסבר?

מתניתין

1) בת חלל זכר: פסולה מן הכהונה לעולם ר"ל כגון בת בן בנו, אפילו כמה דורות, שנולדו מזכר ולאחר מכן נקבה הרי היא פסולה לכהונה. אכן, בת בתו מישראל כשרה.

2) ישראל שנשא חללה: בתו כשירה לכהונה - דווקא ישראל אבל כהן שנשא חללה היא פסולה.

3) חלל שנשא בת ישראל: בתו פסולה לכהונה.

א. רבי יהודה אומר בת גר זכר אפילו מישראלית: כבת חלל זכר כלומר פסולה לכהונה. [אבל בת גיורת מישראל כשרה לכהונה.

ב. רבי אליעזר בן יעקב אומר:

ישראל שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה.

וגר שנשא בת ישראל: בתו כשירה לכהונה אבל:

גר שנשא גיורת: בתו פסולה לכהונה אחד גר ואחד עבדים משוחררים אפי' עד י' דורות עד שתהא אמו מישראל.

ג. ר' יוסי אומר אף גר שנשא גיורת: בתו כשירה לכהונה:

גמרא

מאי לעולם?

מהו דתימא מידי דהוה אמצרי ואדומי לאחר שלשה דורות, אף כאן נמי לאחר שלשה דורות - קא משמע לן.

[משנה] (2) ישראל שנשא חללה בתו כשרה לכהונה – מקור הדין

[פסולי חללות] אלמנה וגרושה וחללה זנה את אלה לא יקח כי אם בתולה מעמיו יקח אשה ולא יחלל זרעו בעמיו כי אני יהוה מקדשו: [טומאה] לא יטמא בעל בעמיו להחלו

מנא הני מילי?

אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון נאמר כאן חלל ולא יחלל זרעו בעמיו ונאמר להלן טומאה לא יטמא בעל בעמיו -

מה להלן זכרים ולא נקבות, 'בני אהרן' ולא בנות אהרן, אף כאן זכרים ולא נקבות. (קושיה) אלא מעתה בתו של כ"ג מאלמנה תישתרי שהרי דרשנו שנקבות מותרות? (תירוץ) מי כתיב בנו?! זרעו כתיב!?! ר"ל משמע מהפסוק של זרעו, שגם בתו מתחללת, אך כיוון שיש גז"ש ממעטים לבת בתו.

בת בנו תישתרי?! מדוע בת בתו בלבד מותר, תתיר אפילו בת בנו, והפסוק 'זרעו' ילמד שמתייחס בביתו בלבד.

(תירוץ) כתיב לא יחלל זרעו מקיש זרעו לו: מה הוא בתו פסולה, אף בנו זרעו בתו פסולה.

בת בתו חללה תיטסר?

(תירוץ) אם כן גזירה שוה מאי אהני ליה.

[משנה] (3) חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה

(קושיה) הא תנא ליה רישא (1) בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם!? (תירוץ) איידי דתנא רישא (2) ישראל שנשא חללה, תנא נמי סיפא חלל שנשא בת ישראל.

רבי דוסתאי בן יהודה בנות ישראל מקוה טהרה לחללים - מקור

מתניתין דלא כרבי דוסתאי בן יהודה-

דתניא רבי דוסתאי בן יהודה אומר כשם שבני ישראל מקוה טהרה לחללות כלומר שבת ישראל מותרת לכהונה, כך בנות ישראל מקוה טהרה לחללים - אמר קרא לא יחלל זרעו בעמיו ולא כתוב בעמיו' בעם אחד הוא דמיחלל כשהאב והאם חללים אז בתו פסולה לכהונה, בשני עממים אינו מיחלל.

ר"פ תוספות ד"ה הרי גופים מוחלקים ושמות מוחלקים. נראה דבכדי נקט שמות מוחלקין שהרי בא על שלשה נשים נדות בהעלם עצמו חייב על כל אחת ואחת ואע"פ שהן שם אחד כלומר שכולן נשים לאיש אחד כדמפרש [בכריתות פ"ג] [דף טו]. אלא האי דנקט ג' אלמנות של ג' ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל

arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

שקלא וטריא

— סכום על דף היומי —

לעלוי נשמת
דינה ליבא בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין
אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן
(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר
(משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא)

הידושים עז

פשוט שזונה שווה לה, שנבעלה בפסול לה, אבל לגבי חללה הוא מסתפק האם לוקה גם משום חללה, ולהלן צדדי הספק:

זונה משוי לה חללה משוי לה או לא משוי לה?

מי אמרינן קל וחומר: מחייבי לאוין היא חללה, מחייבי כריתות לא כל שכן?
או דילמא אין חללה אלא מאיסור כהונה.

אמר ליה אב"י אין חללה אלא מאיסור כהונה בלבד.

אמר רבא מביא מקור מהיכן לומדים דין זה כדלהלן:

דתינא לא יאמר גרושה בכהן גדול, ותיתי בקל וחומר מכהן הדיוט:
ואנא אמינא השתא לכהן הדיוט אסורה, לכהן גדול מיבעיא?!

למה נאמרה: כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן הדיוט שלוקה גם משום גרושה, כך חלוקה בכהן גדול שלוקה משום גרושה בנוסף על איסור חללה זונה.

(קושיה) פשיטא? מיגרע גרעה?!

(מסקנה) אלא כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן הדיוט, כך **אלמנה חלוקה מגרושה וחללה זונה בכהן גדול** דהיינו שעובר גם משום אלמנה.

חללה בכ"ג למה נאמרה?

אין חללה אלא מאיסור כהונה.

זונה למה נאמרה?

נאמר כאן בכ"ג זונה ונאמר להלן כהן הדיוט זונה: מה כאן זרעו חולין שכתוב לא יחלל בפסוק שאחריו, אף להלן זרעו חולין.

[עד כאן דף עז עמוד ב]

איסור חל על איסור - איפכא נמי?

אין איסור חל על איסור - אפילו כסדר הזה נמי לא?

(מסקנה) האי תנא מוסיף בלבד אית ליה:

עתה הגמרא מפרטת כיצד יש בזה איסור מוסיף:

אלמנה: אסורה לכהן גדול ושריא לכהן הדיוט.

גרושה מיגו דאיתוסף לה איסורא **לגבי כהן הדיוט**, איתוסף לה איסורא לגבי כהן גדול.

הויא לה חללה, מיגו דאיתוסף איסורא **למיכל בתרומה** איתוסף איסורא לגבי כהן גדול.

(קושיה) אלא זונה מאי איסור מוסיף אית בה הרי לא נאסרה לשום דבר שלא הייתה אסורה מקודם?

(תירוץ) הוואיל ושם זנות פוסל בישראל ר"ל כיוון ששייך איסור זנות לגבי ישראל, כשהיא תחת בעלה, ה"ה לגבי כהן נמי, למרות שזה סוג אחר של זנות מ"מ יש בזה שם זנות.

כהן גדול שבא על אחותו אלמנה אינו לוקה משום אלמנה

אלמנה וגרושה וחללה זנה את-אלה לא יקח כי אם-בתולה מעמיו יקח אשה

כל שהוא **ביקח הרי הוא בלא יקח**, כל שאינו **ביקח** אינו **בלא יקח** - פרט^{רפ} לכהן גדול שבא על אחותו אלמנה שאינו לוקה משום איסור כהונה אלא משום אחותו.

להלן שתי לישנות לפי איזו שיטה הוצרך התנא להשמיענו שאיסור אחותו לא חל ובנוסף מה הגמרא דוחה:

הולך לפי: **ר' שמעון** היא דאמר אין איסור חל על איסור-

דתינא רבי שמעון אומר האוכל נבילה ביום הכפורים: פטור מאיסור כרת משום יוה"כ, כיוון שאיסור נבלה קדם: אם בהמה נתנבלה לפני יוה"כ הרי קדם איסורו, ואפילו נתנבלה ביוה"כ עצמו מ"מ קדם איסור אבר מן החי.

דאי רבנן - הא אמרי איסור חל על איסור.

(דחיה) אפי' תימא רבנן - ה"מ איסור חמור יוה"כ על איסור קל נבלה, אבל איסור קל אלמנה לכהן על איסור חמור אחותו לא חייל.

איכא דאמרי-

הולך לפי: **רבנן**. וכי אמרי רבנן איסור חל על איסור, הני מילי איסור חמור על איסור קל, אבל איסור קל על איסור חמור לא חייל.

דאי ר"ש: השתא איסור חמור על איסור קל לא חייל, איסור קל על איסור חמור מיבעיא?!

(דחיה) מהו דתימא איסור כהונה שאני מכוון שהתורה ריבתה מצוות יתירות הלכך כאן יחול איסור על איסור, **קמ"ל**.

להלן הפסוקים הכתובים לגבי נשים הפסולות לכהן הדיוט (זונה, חללה וגרושה) ולכ"ג (נוסף אלמנה ובעולה).

להבנת העניין נקדים: לגבי כהן הדיוט, כתבה התורה את האיסור של זונה וחללה ביחד באיסור 'לא יקחו', ובאיסור גרושה בנפרד בהמשך הפסוק. ומכך אנו לומדים שהאיסור של גרושה חל גם על איסור חללה וזונה, ה"ה בחללה וזונה שחל אחד על השני. לגבי כ"ג התורה חזרה וכתבה את האיסורים של גרושה, חללה וזונה, למרות שלא היה צריך, כיוון שלא גרע מכהן הדיוט. והגמרא תבאר שמגרושה למדים שעובר על איסור אלמנה בנפרד, ולגבי חללה ללמד שהאיסור שייך רק בביאות אסורות ככהונה. ולגבי זונה ללמד, כמו לגבי כ"ג שזרעו חולין ה"ה לגבי כהן הדיוט.

[כהן הדיוט] אשה זנה וחללה לא יקחו ואשה גרושה מאישה לא יקחו כי-קדש

הוא לאלהיו

[כהן גדול] אלמנה וגרושה וחללה זנה את-אלה לא יקח כי אם-בתולה מעמיו

יקח אשה:

ולא-יחלל זרעו בעמיו כי אני יהוה מקדשו

אמר ליה רב פפא לאביו ישראל הבא על אחותו:

ליה א"נ (2) יש לומר דהכי מיייתי כיון דר"ש לית ליה איסור חל על איסור ואע"ג דהוי איסור חמור על איסור קל כי ההיא דאוכל נבילה ביום הכפורים דלא חל איסור יום הכפורים שהיא בכרת על איסור נבלה שהיא בלאו הכי. אית לן למימר דלית ליה איסור מוסיף באיסור קל על איסור חמור כי ההיא דכ"ג שבא על אחותו אלמנה.:

ניתן לקבל את סיכומו 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

^{רפ} תוספות ד"ה פרט לכ"ג שבא על אחותו אלמנה. תימה מאי קאמר בסמוך דרבי שמעון לית ליה איסור חל על איסור אימא דאיסור חל על איסור לית ליה איסור מוסיף אית ליה והאי איסורא מוסיף הוא גבי אחותו שהרי מעיקרא היה האיסור משום אחותו וכשנתאלמנה איתוסף בה איסור אלמנה (דהוי איסור מוסיף לגבי משוח מלחמה שאינו אחיו וכל הנשים האסורות לכ"ג אסורות אף למשוח מלחמה) וי"ל דאיתא בברייתא אחרת דרבי שמעון אפילו איסור מוסיף לית